

הזמנה לסיור בפינות סמויות מן העין

אל-ח'דר והדרקון מפתיעים בבניאס

רוב הפוקדים את שמורת הטבע נחל חרמון (בניאס) אינם מקדישים את תשומת לבם לאתר שמעליו. מעל המעינות, סמוך למערה הגדולה ולשרידי מקדש פאן יש מבנה בעל כיפה לבנה שנראה כתלוי אל מול הנוף וטובל בצמחייה.

פסל אל-ח'דר בע'ג'ר (צילום: מוריס צמח)

במתחם השקט, המוקדש לנביא אל-ח'דר ומקודש לדרוזים, חדר פולחן מרכזי ובו שטיח אדום פרוס על מבנה אבן. אין זה מקום קבורה אלא המקום שאל-ח'דר התפלל בו.

על אחד הקירות תלויה תמונה של לוחם על סוס לבן, חבוש קסדה ולבוש בגלימה ירוקה המביס דרקון אימנני בכידון. הדימוי מזכיר את ג'ורג' הקדוש הנערץ על הנוצרים. ג'ורג' היה מרטיר שחי בראשית המאה ה-4 ועל פי המסורת נקבר בלוד. הדרוזים והמוסלמים מספרים סיפור דומה על גבורתו של אדם בשם אל-ח'דר שהציל בת מלך יפיייה מדרקון אכזר תאב קורבנות אדם. כמו בנצרות גם כאן, הדרקון מסמל את הרוע, הפיתוי ועבודת האלילים.

אימוץ דמויות מדרות אחרות אופייני בדתות המונותאיסטיות ורבים רואים בדמותו של אל-ח'דר מאפיינים של אליהו הנביא ושל ג'ורג' הקדוש.

בסורה 18 בקוראן, מתואר מסע החיפוש של משה ועבדו אחר האמת והבינה. השניים מצאו את "אחד מעבדנו אשר פרשנו עליו רחמים" וזה הובילם כמסע לימורי תוך שהוא מפתיעם בניקוב חור בספינה, הריגת עלם וחזוק קיר מט ליפול. רק בדיעבד, אחרי שקיבלו הסבר למעשיו התמוהים, הבינו את סיבתם הנשגבת. אותו עבד אלוהים הוא, על פי המסורת המוסלמית והדרוזית – אל-ח'דר. מסורת אחרת מזהה את אל-ח'דר כמי שהיה הוזהר הגדול של אלכסנדר מוקדון. השניים חצו את ארץ המחשכים בחיפוש אחרי מי החיים אך רק אל-ח'דר זכה בחיי אלמוות לאחר ששתה מהם.

על פי האמונה הדרוזית נשמתו של אל ח'דר התגלגלה לאבו אברהים, שהוא אחד מחמשת הנביאים מבשרי הדת הדרוזית, שהצבע המסמל אותו הוא אדום כצבע השטיח המונח על מבנה האבן.

השם אל-ח'דר מופיע בעשרות אתרים ברחבי הארץ: יישובים, מקומות קדושים, מערות, מעיינות ועוד. ואכן, אל-ח'דר הוא נביא שנערץ על כל גווי האסלאם ואומץ גם על ידי הדת הדרוזית. משמעות השם היא "הירוק", והמסורת אומרת שכל מקום שבו דרך או עצר, לבש כסות ירוקה. אל-ח'דר נחשב כמגן ההולכים בדרכים וכמסייע לכל מי שנקלע לצרה.

25 בינואר הוא יום חגו של אל-ח'דר

לדרוזים והאתר המרכזי המקודש לו בארץ נמצא בכפר יאסיף.

עדויות לקיומו של האתר בבניאס מופיעות בציורים וצילומים מן המאה ה-19 אך סביר שקרושתו החלה עוד קודם לכן.

עד מלחמת ששת הימים האתר היה נערץ גם על ידי העלאוויים (פלג של האסלאם השיעי) בכפרים הסמוכים זעורה ועין פית שניטשו בשנת 1967, ובליבו של כפר עלאווי אחר – ע'ג'ר, עומד היום פסל של אל-ח'דר הנלחם בדרקון. דימוי דומה נמצא גם על גבי בתים דרוזיים רבים והדבר מעורר מחשבה על המשותף בין הדתות באזורנו ועל ההבדלים ביניהן.

בתוך המתחם בבניאס נמצא גם מקאם לזכרה של סית סארה שהייתה אחייניתו של הנביא בהא א-דין הנערץ על ידי הדרוזים והיא מהנשים החשובות בזמן הפצת הדת הדרוזית במאה ה-11. פעילותה בישרה עידן חדש וליברלי לנשים. היא סייעה רבות להפצת הדת הדרוזית בעמק החצבאני ובדרכה לשם שהתה בבניאס ובכסרא, שם הוקמו אתרי הנצחה לזכרה.

המתחם ליד הבניאס מיועד למתפללים, אך אם תגיעו בלבוש מתאים המכבד את המקום תוכלו להיכנס ולהתרשם קצרות מן האתר ומן הנוף הנשקף ממנו.

איך מגיעים?

בוויז: "נבי ח'דר" (ליד הבניאס). בהגעה מעמק החולה, ממש לפני ההגעה למתחם הבניאס העליון, תראו שילוט המפנה אתכם לדרך צרה ולאחר דקותיים תגיעו למתחם.

